

ELŐFIZETÉSI ÁRA
egy évre 3 forint.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkesztik:
DR. LENDL ADOLF
és
csikszentsimoni és ernyesi
LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Medvevadászon.

— Irta: Fülöp Szász-Coburg-Góthai herceg. —

(Utánnymás tilos.)

él volt, mély hó feküdt a felső Garamvölgyben és a Királyhegyről jéghideg, dermedt szél süvöltött le, a finom havat a levegőbe kavarva. Tompán hangzott szánkáink csengettyűszava a sötét téli éjszakában, melybe bele-belekiáltott rémes hangján a Gindura sziklái bújdogló bagoly, a miszterikus hangulatot növelve, mely ránehezedett a vadonvilág tájaira.

Végre 14 órai szánkázás után elértük a pohorellai kastélyt.

18* január havában indultunk ezen, ilyen időszakban nehézségekkel járó, több mint 30 órai útra, mert azt a

kecsegtető jelentést vettük, hogy több medvét sikerült téli vaczkukban kikutatni.

A felvirradó derült téli reggel szép napot ígért, noha a hőmérő 23 R. fokon állott a fagyponthoz; de mégis némi reményünk volt, hogy a nap talán enyhíteni fogja a hideg dermedetet és mink is

majd felmelegedhetünk egy kissé a téli napsugár záporában.

Különben bundákba jól beburkolódzva, lábainkat u. n. halina-csizmákba bújtatva — mi a legjobb ilyen hidegben — száguldtunk több szánkán a Garamvölgyön lefelé. Egy óra elmúltával egy mellékvölgybe kanyarodtunk s minél távolabb vitt utunk, annál hatalmasabbak lettek a hótömegek, melyekből a fiatal fenyőknek csak a csúcsa állott ki itt-ott, míg a kisebbek egészen eltűntek a vastag hólepel alatt. Az öregebb fák is csaknem letörtek a hó súlya alatt s az út fölé hajolva, pompás hótetőt, mondhatnám hólugast képeztek, mely az épen előbukkanó nap fényében mint ezer meg ezer gyémánszem tündökölt és csillogott.

Nem folytathattuk sokáig a szép utazást, mert lovaink a mély hóba le-lesüppedve, nemsokára felmondták a szolgálatot. Gyalog igyekeztünk tehát a találkozó helyhez jutni, mi könnyebben ment, mint gondoltuk, amennyiben 200 hajtó meglehetősen utat taposott ki előttünk. Helyre érve haditanácsot tartottunk; mielőtt azonban az elfogadott tervről beszélnék, kissé közelebről kell a völgyet leírnom.

Ez a Garamvölgytől délnek húzódik közel 4 órányira egészen föl a tiszolci határ havasi réjtjéhez. Elején kiszélesült, de vége felé annál szűkebbre szorult.

nak össze kétoldalt ágaskodó sziklafalai, melyek közt egy elég széles, most befagyott patak tör magának utat. Ugyancsak e sziklafalak jobbról a 4000 láb magas Klak-ig, balfelől a kevésbé magas Sztosok-ig emelik fel tar homlokukat.

E hegyek előtt két kisebb oldalvölgy ágazik szét; ezeket elhagyva, a rétekhez s az erdő-óri lakhoz jutunk.

A medvevackok a baloldali szirtfalakban voltak; hajnalban azonban egy anyamedvét éves boczával nyomoztak ki az átelleni völgyben, minélfogva a haditanácsban elhatározott, hogy az alvó medvéket egyelőre nyugodni hagyjuk előbb az anyamedvét keressük.

Az első hajtás, egy 2 órai türelem-

próba a mély hóban és árnyékban 20 R. fokos hideg mellett, eredménytelen volt; csak azután tűnt ki, miért hagyta el a puskások egyike állását; mert épen az ő állása mellett volt a kifelé igyekvő medvék nyoma, melyek csakugyan a hajtásban voltak.

A »bátor« Nimród ugyan erősen állítá, hogy »nem látott semmit«, de a hó árulójává lett, mert a letett fegyver helyét mutatta s lábnyomait, melyek egy fa mögé vezettek; így a medvék akadálytalanul kiválhattak a hajtásból... a patakon azonban még át nem juthattak, ennélfogva még a fővölgyben kellett lenniök, melyben a második hajtást voltunk megejtendők.

Felállunk tehát az említett patak partján, melyen a

HOLDVILÁG A HÓRÁ...

Irta: KISTELEKI EDE.

oldvilág a hóra

Tört, halovány fényt vet,
Elaludt csendesen,
Alszik a természet;
Megdermedt a föld is,
Nem mozdul a lég sem.
Fényes csillag-csillár
Függ a magas égen.

Elszállott a madár,
Nem száll már a harmat,
Elérkezett hozzánk
A hideg éghajlat,
Befejezi a mult,
S kezdi az új évet,
Magyarország felett
Lassan által léptet.

Nincsen ilyen tájék,
Sehol a világon,
Itt az egész földet
Magam előtt látom.
Éjszak, hol örök hó,
Dél, hol virulás van,
Elvonul előttem
Az év négy szakában.

S ez a változás itt,
Melynek nincsen vége,
Az örök valóság
Mély értelmű képe;
Mulandó az élet,
Látszat a halál csak,
Hirnőke a tél is
A feltámadásnak.

Melyet ablakomra
A fagy keze rajzol,
Ez a jégvirág is
Tanúság im arról,
Álmában a télnek
Képelete ott jár,
A mit valóságban
Hoz a virágos nyár.

medvéknek átváltaniok kellett, ha csak a hajtóvonalon vissza nem törnek. Balról tölem öcsém foglalt állást, odább egy fiatal erdőőr s azon túl utolsónak P. unókafivérem. Jobbról B. erdőmester állt fel.

A hajtás már meglehetősen sokáig tartott, midőn egyszerre ropogást hallok magam előtt, majd tompa hoomlás hallatszik, mit erős fújás követ... »Ezek a medvék« — szólalt meg bennem az ösztönszerű előérzet szava, míg a vadászláz szívemet hangos zakatolásra indítá...

Eleinte felém tartottak a kóczos mumusok, majd meg öcsém felé fordultak, amiközben mind közelebb hallik a hajtók lármája, majd a közeledő vadak zaja, »most, no most kell nekik a sűrűségből kibukkanniok«... évelődök magamban. És csakugyan: itt vannak! Először egy elég erős anyamedve, majd mögötte egyéves, juhászkutya nagyságú bocsa tűnik elő...

Az öreg medve egy pillanatra megáll, körülnez, majd szelet fog s azután gyorsan átugrik a patakon. Ép a parton fölfelé törekszik, midőn öcsém jól irányzott lövése megakadályozza abban. Most dühösen visszafordul — talán azon hiszemben, hogy a fia harapta meg s ádáz indulattal a földre teperi; aztán végső erejét összeszedve kapaszkodik felfelé a magas parton a fiatal erdőőr felé, ki nagy izgatottságában mindkét golyóját egy fenyőfába küldi s aztán halál-sápadtan szomszédja felé rohan, torka szakadtából ordítva: »Meglöttem a medvét«... Ez a kiáltás a puskásokat lázas mozgásba ösztönzi s csakhamar összehozza őket. Én öcsém után rohanok s rövidesen feltáru előttem a remek tabló: ott fekszik az erdők rémes vadja; kiömlő vére pirosra festi a fehér hószőnyeget... A jó lövés kissé a lapoczká mögött érte...

A fiatal bocsa eközben elmenekült szemünk elől. Mögöttem, nagyokat fujva, az erdőmester terem

elő, majd izgatottan szól: »De uraim, egy megsebzett medve...« — és a következő pillanatban eltűnik beszédének színhelyéről.

A hó beomlott alatta s ő a gödörbe sülyedt alá, melyből általános kacaj közepette húzták elő, mialatt a remek vadászeredményről értesítettük.

Minthogy korgó gyomrunk dél elmúltát jelzé, közel a patakhoz egy vágásban, hol favágók és szénégetők vigan dolgoztak, megreggeliztünk. Ezen idő alatt a hajtóknak a »Sztosok«-ot kellett volna megmászniok s a lejtőket meghajtani, hol a medvevaczkok voltak.

A parancs kiadatott, de a hajtók nem mozdultak, végre kijelentették, hogy ebben a mély hóban, még »krpi«-vel (hócipővel) is lehetetlen az oldalokon feljutni.

Drága volt most a jó tanács és bár mindenki nyilvánította véleményét, de egyik sem találta el az igazit, végre is az erdőmester segítette ki szorultságunkból; magával hozatott ugyanis két hordócska pálinkát s ebből minden hajtónak félmeszelyt szolgáltatott ki, mire azok a legjobb kedvben és ellenmondás nélkül indultak neki a nehéz útnak.

Egy hatalmas fenyőtörzsön való jó órai pihenés után — egy tót legényt örül hátrahagyva — elhagytuk kellemes reggeliző helyünket és elhelyezkedtünk állásainkhoz a patak mellett. A balszárny végén S. főerdész, azután csekélységem s mellettem az erdőmester; a vágás másik végén pedig öcsém és tovább a többi puskások. A vágást magát állás nélkül hagytuk. A meglehetősen széles hegyoldalban, mint mondtam, sok favágó dolgozott, lejjebb néhány méle égett, ennél fogva föltehető volt, hogy a medvék nem igen fogják ezt a helyet a hajtásból való kilopódzásra választani.

Egy további óra elmúltával a »Klak« hatalmas

A „dakkel“ gazdája.

— »A Természet« eredeti tárczája. —

Írta: **Bársony István.**

Szalay a vállára dobta a puskáját s csettintett Antinak, a vén szállkásszörű vizslának, amely állandó és hű kísérője volt barangolásaiban.

Szalay tulajdonképen egyszerű rendőr volt K. grófnak, de kivételes jogokat élvezett, mert az egész nagy urodalomban senki sem tudta úgy kilesni és elcsípni a vadászokat, mint ő. Ő neki nem volt rossz idő, nem volt sötét éjjel, nem volt hideg soha. Ment ki, amikor eszébe jutott, a legelhagyottabb erdő-részekbe, ha olyasmit sejtett, hogy ott dolga akadhat s az ő »dolga« sohasem volt tréfa. Életveszélylyel járt mindig. Amikor egymaga bújta a rengeteget, nem tudhatta, melyik pillanatban, melyik fa mögül dördül el a neki szánt lövés. Csak azt az egyet tudta, hogy a környék valamennyi vadászója feni rá a fogát és nincs köztök egy sem, amelyik irtalmazna, ha egyszer puskavégre kapja.

Az erdész-személyzet közül senki sem szeretett vele menni. Bizonyosra vette mindenki, hogy előbb-utóbb utóléri a végzete. Olybá nézték, mint a halálra ítéltet. Egy csöppet sem ment volna meglepetés-számba, bármikor jön is a hír, hogy itt vagy ott megtalálták, átlőtt koponyával. Ha pedig tovább talált kima-radni, mint rendszeren, akkor is mindjárt suttogni kezdtek a

társai: »vége neki! — most már bizonyos, hogy nem kerül elő többet — élve!«

Szalay tudta ezt s még jobban neki vadult.

Tetszett neki, hogy ilyen szakadatlan játékot játszik a halállal s hogy a többi vadőr, sőt az erdészek is, mind respektussal nézik. Az erdőmester fel is mentette minden rendes szolgálat alól. Akkor ment s oda ment, amikor s ahova neki tetszett. Meg volt a joga, hogy a belátása szerint vigyen magával még egy vagy két embert, ha jónak látta. De nem élt ezzel a jogával sohasem. Minek, — mondogatta, — hogy utamban legyenek? Hogy amikor én nagy fáradtsággal belopom a jó-madaraimat, akkor ezek a gyávák elkrákgóják magokat s a héjját elriasszák? Mert krákgognak ezek, ha kell, ha nem kell. Jó az arra, hogy a vadtolvaj idejében tudja, hogy no most iszkiri, jó lesz odébb állni.

Ilyen beszédek után nem nagyon szerették azok, akikre a megjegyzései vonatkoztak. Kivált Bartl Friczi volt rá dühös, mert azzal meg épen évődött is. Arról tudta, hogy még a többinél is jobban félti az életét, hát hívta tréfából, amikor a legrosszabb helyekre ment: »gyere Friczó, fogjunk egy-két kányát; de vedd fel a kis bundát, mert ha nagyon vaczog a fogad, jó lesz az«.

Persze nem a hidegre értette, hanem úgy, hogy ha fél majd Bartl, a sváb, akkor vaczog.

Most is elég komisz idő volt s hozzá még karácsony estéje, december huszonnegyediké. Ilyenkor minden jóindulatú ember meghúzódik otthon s élvezi a családi örömeiket. Szalay

sziklafalairól zúgott le az átelleni hegyoldalon megindult hajtók jelző-lövésének visszhangja s nemsokára hallottuk a hajtók ordítását, mit mozsárlövésnek és kúrthangok követtek.

Két erdőőr megbizott, hogy a medvebarlangok előtt pisztolysütögetésekkel igyekezzenek az alvó talpasokat fölébreszteni s kizavarni vaczkaikból; ezenkívül nagyon messzire hallatszók pásztorürtjeik voltak, tehát elég lármát csaphattak, hogy a legmélyebb alvót is felébresszék.

A felső barlangokban levő medvék csakhamar ki is szaladtak és — visszafelé iramodtak a hajtók között, kiknek rettenetes kiabálását nagy bosszúsággal hallottuk. Az alsó barlangban levő medve azonban sokáig kérette magát; csak több lövés után rohant ki, de oly hirtelenül és gyorsan, hogy csaknem fellökte az erdőört, ki nagyot káromkodva jelezte a maczkó előtünését.

A legfeszültebb várakozásban voltunk, főleg szomszédom és én, minthogy éppen előttünk volt a barlang. Természetesen a legnagyobb figyelemmel fürkésztem az erdőt előttem, midőn egyszerre egy a hóban csaknem eltűnő tömeget láttam a meredek partról le lavínaként felém hömpölyögni.

Alig hogy meglátom, már is S. főerdész és én közöttem kiszökve, túl a patakon van; mégis megismerhettem benne az előbbi hajtásban volt fiatal medvét s szomszédommal egyidejűleg pörköltem a mögöttünk a sűrűségbe sietve menekülő úrfira, mely mindkét lövéstől találva, csakhamar terítékre is került.

A ravaszabb öregebb medve először oldalt akart kitörni, azonban akadályra talált, mire a puskások felé jött, újra megfordult s végre a vágáson keresztül vette útját. Öcsém látta, amint a ledöntött fákon, széltöréseken és rőzserakásokon át rohant nagy sietséggel, annélkül hogy a favágók és szén-

égetők kiabálásai által zavartatni engedte volna magát, sőt ellenkezőleg, éppen közöttük rohant keresztül; ez a körülmény akadályozó öcsémet is a lövésben. A maczkó éppen reggelizőhelyünk felé vette irányát, hol a mi tót legényünk a már említett fenyőtörzsön állott őrt — azaz inkább ült.

Mikor a medvét megpillantotta, kővé meredt. A reggelit tartalmazó kosarat egyik kezében, a boros palaczkot a másikban tartva, várta ellenfelét, ösztönyszerűleg elébe nyújtva kosarat és palaczkot; a medve azonban nem fogadta el a kínált komedenciát, hanem elszántan átugorva a legényt és fát, eltűnt a patakon túli erdőben.

A földre vágódott Janó szörnyű kiabálására mindnyájan gyorsan oda rohantunk s ámulva hallgatuk az élénken mesélő, nagyon sápadt legény csodálatos kalandját, mely szoros kapcsolatban állott a kosár és borospalaczkok tartalmának megfoghatatlan kiürülésével . . . »Oh, hogy miért nem maradtunk nyugodtan reggelink mellett!« kiáltottunk fel, a nem tudni (?) ki által kiürített palaczkokat meghatottan nézegetve . . .

. . . Mindenki haragszik; öcsém, hogy nem lehetett, B. erdőmester, a mi derék és biztos vadász-vezetőnk, hogy nem állított valakit a füstölgő milék közé; a szénégetők, hogy a medvét nem ütötték agyon a baltával; s a többiek, hogy a medvét — nem is látták.

Az egyedüli, a ki örült, bizonyára a maczkó volt, hogy szökése sikerült.

A szegény hajtóknak, nemzeti öltözetükben: rövid ingben, mezítelen háttal és gyomorral, nagy övvel s vékony, avult nadrágban, még egy adag pálinkát adattunk, hogy a megfagyástól megóvjuk ebben a nagy hidegben.

Ezek az edzett emberek, mihelyt a jóból a

pedig azt gondolta, hogy holnapra sokfelé kell a vadpecsenye, a vadtolvaj urak alighanem mozgósítanak ma, nem árt egy kicsit a körműkre nézni.

Elindult hát, mint rendesen, Antival.

Friss hó esett az éjjel s a környék új téli pompában díszlett. Fehér volt a világ s a fák közt úgy lehetett lépni, mintha puha bársonyon járt volna az ember. Ilyen egyformává csak a hó teszi a földet. A nyári zöldnek száz árnyalata van; ami minden fán, minden fűszálon új változattal ömlik el. Hisz' még az egy töről nőtt lombok színe sem ugyanaz. Amelyiket jobban éri a nap, az zöldébb, tündébb, mindaddig, amíg a hervadás ideje el nem jön; akkor pedig hamarabb sárgul a többinél, mert jobban megérett az elmúlásra. Az ősz tar vidékén a szántás sem egyszínű. Csak egy kevéske agyag vagy homok legyen közte, akkor már kifoltosodik a sárga meg a szürke. De a hó — csak fehér! A legfehérebb minden közt, ami van. A hónap nincs árnyalata, nincs más változása, mint hogy parányi csillagait cifrázza más-más alakúvá, szeszélyesen. Ha friss hó esett, akkor a föld a szűztisztaság végetlen hazája.

Szalay előbb a síma dombra akart felkapaszkodni, de aztán meggondolta s elindult a bordáni vakszorosnak. Az az erdőrészt volt ez, amely egy füves völgyet vett körül, hallgaton. Ebben a völgyben nyáron patak csobog, de télen befagy mindenütt a víz s a vakszorosba nem inni, csak a téli szél ellen védelmet keresni járogattak be a szarvasok.

Ahol a szarvasok tanyáztak, ott kellett a vadorzót keresni. ez csak tiszta dolog.

Szalay rágyújtott s csöndesen pőfékelve haladt beljebb-beljebb az erdőbe. Most még nem nagyon ügyelt. Még jó messze járt a vakszorostól s különben is, a vadorzók a másik oldal felől, a határról, csúsztak be oda, nem a grófi terület felől, ahonnan Szalay elindult volt.

Anti, a nagy szálkásszörű, amely játszva bírta a hideget meg a hótíprást, némán kullogott utána.

Már egy jó órát mentek mendegéltek, amikor Szalay érezte, hogy megfogják hátul a kabátját. Visszafordult. Csak Anti volt mögötte s csöndes farkesóválással, okos tekintettel mondott valamit a gazdájának.

Bármi gyanusat vett észre, csak meghúzta a Szalay kabátját. Ez volt a jeladás; ezzel volt betanítva.

A vadór intett neki: »Vezess!«

Már a vakszoros elejét határoló vágásban voltak. Ott, a sűrű cserje közt nem könnyű volt akármilyen csekélységet észrevenni. Anti néhány lépéssnyire beljebb húzott a bokrok közé s egy ponton szinte lenyomta az orrát a hóra, úgy szimatolt. Ott egy csizmatalp friss lenyomatát találta Szalay.

— Ahán, mormogta magában, éppen jókor. Haladt a nyomon, oly nesztelenül, mint a menyét. Anti az óvatosságban majdnem túltett rajta.

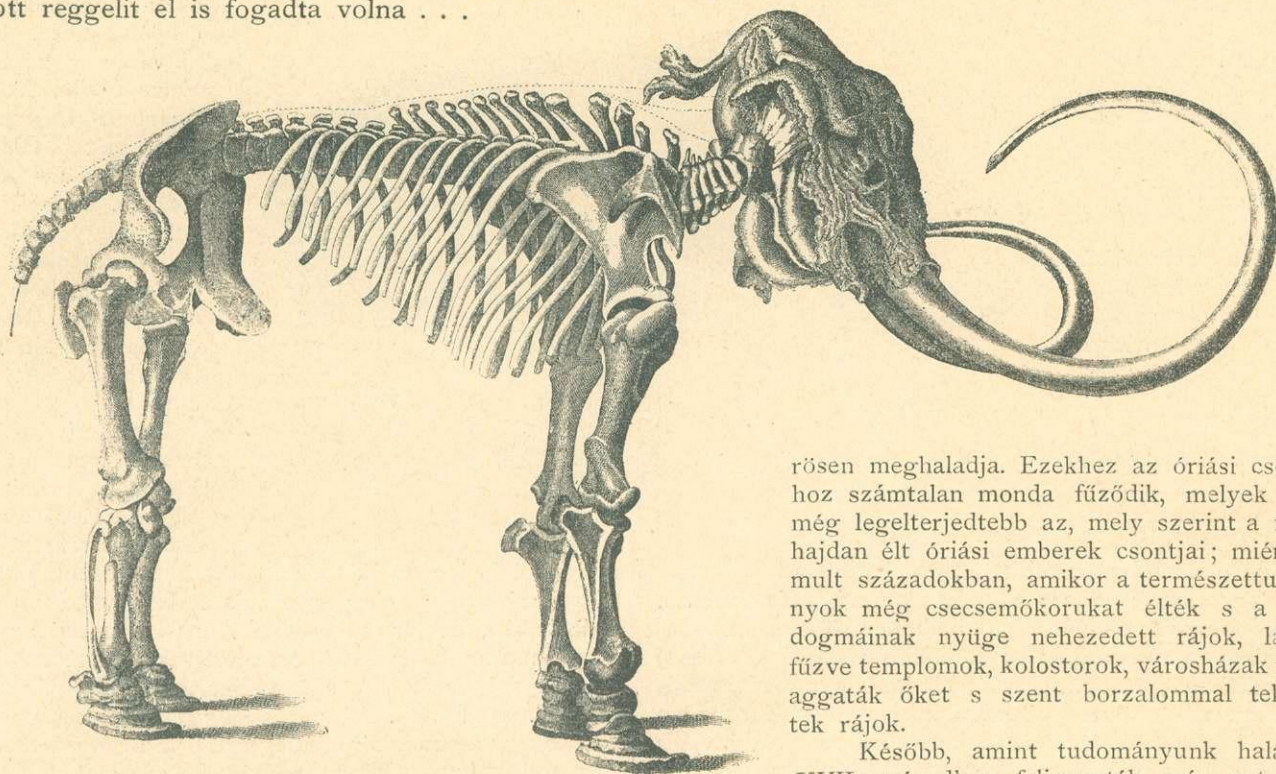
A csizmanyom, amelyet követtek, levezetett a patak irányába, ahol szeptemberben a nagy tizenhatos bika bögött. Ezt a bikát a gróf maga akarta volt lelőni, de aztán elmaradt a cserkészet s a vén basa megmenekült. De régi tanóját nem változtatta mind mostanig. Ott volt biztos váltója a vakszoros

kelletténél többet élveztek, a hóban aludtak el s daczára a 24 R. fokos hidegnek, rövid idő múlva szerencsésen hazaérkeztek. A pálinka tette-e ezt, vagy a szívós természetük?

Az elosztás után hazafelé indultunk, hiszen végtére is, a legjobb kedvben, két medvét ejtettünk el! Csak azt találta mondani valaki, hogy a multság akkor lett volna tökéletes, ha medve bácsi az elébe nyújtott reggelit el is fogadta volna . . .

A m'ammuth.

A földünk szilárd részét képező rétegekben eltemetett s alkalmilag napfényre kerülő fosszilis állatmaradványok közül tán egyik sem költötte fel az ember figyelmét annyira, mint az elég gyakran előforduló *mammuth* csontjai. Oka ennek a csontoknak szokatlan nagysága, mely a most élő állatok csontjainak dimenzióit többszörösen meghaladja. Ezekhez az óriási csontokhoz számtalan monda fűződik, melyek közül még legelterjedtebb az, mely szerint a földön hajdan élt óriási emberek csontjai; miért is a mult századokban, amikor a természettudományok még csecsemőkorukat élték s a vallás dogmáinak nyüge nehezedett rájuk, lánczra fűzve templomok, kolostorok, városházák falaira aggaták őket s szent borzalommal tekintettek rájuk.

Később, amint tudományunk haladt, a XVII. században felismerték már azt, hogy

északi szögletén. A vadász, aki épúgy ösmerte itt a járást, mint bármelyik erdész, csak oda állhatott el.

Arrafelé ment Szalay is a nyom után és nagy fejtöréssel kereste emlékezésében, hogy kinek lehet ekkora rettenetes lába, aminőt ez a csizmanyom mutat.

Már alig három-négyszáz lépésnyire lehetett a fenyvessel borított szöglettől, amikor hirtelen megcsendült az erdőben valami, amitől a vadőr, meg a kutyája egyszerre torpant meg. Egy rekedt hangú borzob kezdett csaholni a völgyben.

Szalay úgy mozgatta a fejbőrét, hogy majd leesett róla a kalap. Ez volt nála az örvendetes felindulás néma kifejezése.

— A »dakkel«! susogta önmagának, a foga között.

Most már mindennel tisztában volt. Tudta, honnan fúj a szél. Borzobe az egész környéken csak egyetlen egy embernek van, akire ő már régóta nem néz valami jó szemmel. Sejt valamit, de bizonyítéka nem volt eddigé.

Most aztán itt a nagy alkalom!

Teringettét, csak az az egy baj ne volna, hogy a várakozás alkalmasint egy szarvas életébe kerül.

A »dakkel« az ő recsegő hangjával folyvást jelezte, hogy nyomon van. Hajtott a kis kötélrevaló pompásan. Egyszer aztán nagyot ugrott Szalay, mintha őt lőtték volna meg, pedig csak a fenyves alatt lőttek.

Még csak nem is duplázott a gazember. Eszerint jól talált. A »dakkel« még hajtott egy darabig, aztán elhallgatott.

Szalay nem látta ugyan a saját szemével, hogy mi történt, de azért jól tudta. A »dakkel« felvette a szarvast a völgyben,

ben, a déli oldalon, ahol alkalmasint pihent az avarosban s aztán hajtotta át, a váltón. Ott várt az orvvadász. A szarvas nem sietett, mert a hitvány kis borzob csak nehezen czaflathatott a hóban a nyomán. De azért a kiállhatatlan csaholás elől mégis menekült az erdő nemes vadja. A gerinczen aztán a leselkedő rabló lelőtte könnyű szerrel.

Azóta már nyilván gyönyörködik benne.

Most vagy soha! Most kell hát megcsípni a »dakkel« gazdáját!

Szalay megkétszerezte óvatosságát s egyre gondosabban fedezve magát a bokrokkal, sietett fel a gerinczre. Amint a »beteg tölgyhöz« ért, amely jelzőfának maradt a dombtetőn, meglátta, amit keresett.

Egy remek szarvasbika mozdulatlan teteme mellett állott — Bartl Friczi a takszlijával. Még akkor is simogatta a gonosz kis dögöt, aminő csak őneki volt az egész környéken.

Mennyi bünt követhettek el ezek már, így ketten!

Szalay felhúzott puskával közeledett. Anti még most sem mozdult mellőle. A »sváb« úgy elmerült a diadalába, hogy észre sem vette volna őket, ha a »dakkel« nem figyelmezteti. De az hirtelen szimatot kaphatott, arra fordult, amerről Szalay jött s elkezdett vakogni.

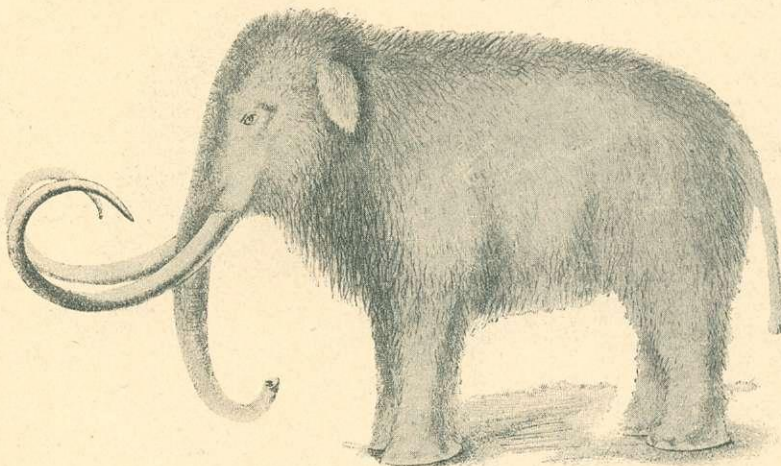
Bartl Friczi úgy fordult meg, mintha dróton rágatták volna. Az ő kezében is puska volt. Most ugyan nyomát sem lehetett rajta észlelni annak, hogy gyáva, aminőnek mindig mutatta magát ahányszor Szalay hívta: »no Friczó, gyere velem!«

ezek a nagy csontok elefántszerű állattól származnak, s azon elefántok maradványainak tartották, melyeket a rómaiak, különösen pedig Hannibal, hódító hadjárataik alkalmával Indiából behoztak. Ezt a nézetet azonban csakhamar el kellett ejteni, mert hogy származhat Hannibal 37 elefántjától az a teménytelen csont, melyet nemcsak az egykori óriási római birodalom, hanem egész Európa területén, északi Ázsiában (Szibiriában), még olyan helyeken is, hol római sohasem járt, leltek?

A XVIII. században pedig azt tartották, hogy az özönvítől ide sodort s itt az iszapban hátrahagyott elefántoktól származnak e csontok.

Csak a századnak elején élt Cuvier alapvető összehasonlító bocztani tanulmányai következtében létrejött vizsgálatok derítették ki a mammuth természetrajzát. Ma már tudjuk, hogy a mammuth az elefántok családjába tartozó állat, mely az élő indiai elefánthoz hasonlít még a legjobban s ennek ősapja. Tudományos neve: *Elephas primigenius*, Blmb.

A fosszilis elefántok földünkön elsősorban a felsőmiocénban (a harmadkor egyik ifjabb rétegsorozatában) Kelet-Indiában lépnek föl. Úgy látszik innét nyugatra huzódtak s a miocén követő pliocén korban már Európában is éltek. Legjobban el voltak terjedve azonban a diluviális (pleisztocén) korszakban, amikor Európában, Észak-

Afrikában, Ázsiában, Észak- és Dél-Amerikában lakoztak. A jelenkorban Ázsiában és Afrikában léteznek még két faj.

A diluviális korban Európában élt elefántok közt az *Elephas antiquus* érte el a legnagyobb dimenziókat. Magyarországon ezt a fajt eddig még nem találták. A pliocén korszak végén s a diluvium elején létezett az *Elephas meridionalis*, melynek egy teljes, lapoczkájánál 4 m. magas csontváza a Párisi Múzeum paleontologiai osztályának méltán megcsodált dísz. Nálunk javarészt zápfogak, Város-Lődön (Tolnam.), Aszódon (Pestm.), Ercsin (Fejérm.) találtattak az ó-diluviális korú kavicsban. Ez utóbbi lelőhelyről egyéb csontvázalgoritörészeket kívül egy 0.83 m. hosszú alsó lábszárcsont (tibia extra) is került a m. kir. földtani intézet múzeumába.

Legelterjedtebb azonban a mammuth (az *Elephas primigenius*). Egész Európában és Észak-Ázsiában (Szibiriában) óriási csordákban tartózkodott s csontvázalgoritörészei mindenütt elég gyakoriak. Leggyakoribb mégis Szibiriában, hol óriási, 3—5 m. hosszú, fosszil agyarái a kereskedelem tárgyát képezik, melyeket elefántcsont tárgyakra dolgoznak fel s évenként átlag 100 pár agyart találnak a keresők. Nálunk is elég gyakoriak a mammuthcsontok, múzeumjaink mindegyike őriz nagyszámban ilyen maradványokat, melyek méltán büszkeségük tárgya s

Úgy látszik, tudott a maga lábán járni s elment maga is oda, ahova kívánczolt. Egy másodpercnyi idő sem volt a gondolkodásra. Tudta Szalay, hogy itt most nem ér rá alkudozni, odakiabálni ennek a szorongatott hunczúnak, hogy: »add meg magadat!« Aki előbb lö, az megél; a másik pusztul. Amint a sváb felemelt puskáját meglátta, lött. De már akkor Bartl Friczi is megnyomta a ravaszt.

A két lövés döreje egybefolyt s végig zúgott az erdőn. A sváb egyet fordult maga körül s elvágódott a havon, nem is mozdult.

Szalay lihegve sietett fel hozzá; szeretne volna, ha nem egészen így esik ki a dolog, mert ki hiszi most el neki, hogy ez a jámbor, akit annyiszor kicsufolt, vadorzásban járt itt s még szembe mert szállni vele.

Ej-ej! hátha életre lehetne kelteni még?!

Vagy ha legalább azt ki lehetne mutatni, hogy az a golyó, amely a szarvast megölte, a sváb puskájából való.

Szalay izgatottan hajolt le a mozdulatlan emberhez s kereste rajta, hogy hol érte a lövés.

De alighogy hozzá ért, a nagy sváb mint a vadmacska, úgy ugrott rá fektéből s barom nagy lábával gáncsot vetett neki.

Kutyabaja sem volt, Szalay elhibázta, ép úgy, ahogyan ő is Szalayt.

Miért vágódott hát el?

Mert tudta, hogy a vadörnek még egy töltése van, holott az ő puskája már üres volt, hisz' az egyik csövel a szarvast lötte le s azóta nem töltött.

Most aztán sikerült a csefogsága, a keze közé került a vadör. Szalay sem volt gyenge legény, de ezzel a nagy marhasvábbal, előre látta, nem fog bírni.

Élet-halál harc ez.

A sváb fogcsikorgatva iparkodott elérni a torkát. Nem szólt, de tajtékzott. Most látszott, hogy bizony nem gyáva ő, csak hunczut a javából.

Szalay már gyöngült. A sváb ujjai mind közelebb érték a nyakát. Ha eléri, megfojtja.

Ekkor érkezett a segítség. Anti eddig a »dakkelt« szorongatta, de a nagy veszkölődésre ott hagyta a hitványt. Megértette a veszedelmet s vad dühvel ment neki a svábnak. Ő sem a csizma után kapott, hanem ott marta, ahol legpuhább volt. Éles fogai belevésődtek a sváb nyakába.

Egy fél percz múlva Szalay volt felül s a vékony csukló-lánczczal, amit mindig magával hordott, gúzsba szoritotta Bartl Friczit. Annak elég gondot adott Anti. Bögött, hörgött és mindkét kezével csak a kutyát próbálta letépni magáról.

Az erdő vadjai félenken menekültek onnan, ahova az üvöltő, rémes hangok elhallatszottak.

Szalay végre leparancsolta Antit a svábról.

— Kelj fel Friczó, nincs már semmi bajod. Menjünk. És lóditott rajta egyet.

Bartl Friczi meghunyászkodva indult meg előtte, összelánczolt kézzel.

melyek javarészen a Tisza medréről, halászat közben kerültek napfényre. Hogy mily nagy mennyiségben éltek nálunk ezek az állatok, szabad legyen felhozni a jobbágyi (Nógrádm.) lelőhelyet. Itt a hatvan-salgótarjáni vasútvonal második sínparjának lefektetése céljából megszelésítették a töltést s a hozzávaló anyagot a pásztói országút mellől véve, a domboldalt elhordták. Ez alkalommal egy 0.5 m. vastag rétegre akadtak, mely a szó legteljesebb értelmében nem állt másból, mint mammuthcsontokból, honnét a munkálatok közben pl. zápfogak százszámra kerültek elő. Itt tehát egy egész mammuthcsordának kellett elpusztulnia.

Szibíria azonban nemcsak annyiban nevezetes, hogy itt fordulnak elő legnagyobb mennyiségben mammuth-maradványok, hanem annyiban főleg, hogy egész hullák, szőröstől-bőröstől is találtak befagyva a jégben. Az első mammuth-hullát 1799-ben a Lena-folyó torkolatánál találták s csak hét év múltán, miután husának egyrészét a kutyák s egyéb vadon élő ragadozók felfalták volna, mentették meg a tudománynak s 8000 rubelért a szt.-pétervári muzeumba került. Itt őriznek még ezen kívül több bőrdarabot, szörpamatokat s két szemet. E leletekből tudtuk aztán meg, hogy a mammuthnak bőre eltérőleg a most élő elefántoktól, melyek mezelenek, sűrű gyapjuszzerű szőrrel volt fedve. Nyaka lebernyegéről térdig érő szőr lógott, fején pedig méternyi hosszú

szőr volt. E vastag bunda védte meg őket a tél hidege ellen, úgy hogy nem csak a mérsékelt égöv alatt, de északon is megélhettek. Az első, 1799-ben lelt mammuthcsontvázának a »Memoires de l'academie imp. des sciences de St.-Petersbourg« V. (1815) kötetében közölt rajzát az 1. ábra alatt reprodukáljuk.

Főleg a szibíriai jól fenntartott mammuth-maradványokból sikerült magának az állatnak külalakját is rekonstruálni (2. ábra). A mammuth eszerint elefántszerű, de

jóval nagyobb állat, mint a mai indiai elefánt. Feje magasabb, teste nehezkesebb; füle ellenben kicsiny és szőrös, amint hogy az egész testet sűrű gyapjunemű szőr fedi, mely nyaka lebernyegén, fején rendkívül hosszú; hátán magas sörte-sörény vonul. Szemei kicsinyek. Agyarai pedig óriási méretűek s nemcsak felfelé, hanem oldalvást is görbültek. Mellső és hátsó lábán 5 kis pata fedi ujjait, melyek rövidek s

bőr alatt vannak. — A mammuth a primitív kulturájú, kőkorszakbeli embernek kortársa volt. Ezt bizonyítja a perigródi la Madeleine-barlangból előkerült lelet, mely egy darab elefántcsonton bekarcolva a mammuth képét adja (3. ábra). Ezen is szépen látható, hogy az állat testét hosszú szőr fedi.

Azóta kihalt földrészünkről és csak utódai élnek még távol Ázsiában.

—s—a.

Nyúl-fészek.

A nyáron két házinyulat kaptam egy barátomtól. Nem lévén istálló, egy ládába tettem őket s a láda tetejét és alját levettem. Itt ha nem is volt nagy helyök, elég kényelmesen mozoghattak.

Augusztus 10-én három kis kölyket találtunk a nyúlházban. Nem élt egyik se.

Hanem a következő napon az történt, hogy a két nyúl lyukásásba fogott. Hol a hím, hol a nőstény kaparta a lyukat. Az első lábukkal kapartak, a hátulsókkal kirugták a földet a lyukból. Két hét alatt egy méternyi hosszú lyukat vájtak.

Hogy szeptemberben már nagyobb helyet is tudtam nekik adni, az udvar egy partos részét kerítettem be nekik lakóhelyül és a partba félméternyi mély lyukat ásattam.

A nyulak elfogadták ezt. Tovább ástak, kiszélesítették.

Szeptember 10-én a reggeli órákban látom ám, hogy a nőstény nyúl erősen húzkodik egy nagy fehér

rongyot, amelyikkel téglát mosott a cseléd és odaterítette a nyulak kerítésére száradni.

Nem birt vele.

Szakítottam hát a rongy száraz részéből egy darabkát és eléje vetettem.

A nyúl mindjárt fölvette a rongyot, száraz fűszálakat szedett hozzá s mikor már úgy tele volt a szája, hogy nem tudott többet fölszedni, bevitte nagy csámpás sietéssel a lyukba.

Hát most már bizonyos, hogy a nyúl fészket készít.

Apró rongydarabokat vettem be neki; mind az előbbi módon gyömöszölte össze és behordta. A vattát és tyúktollat szintén elfogadta. Ezeket nem fogta össze fűszállal, hanem inkább rongygyal. A selyempapiros nem kellett neki. Végül egy kis rongydarabhoz a saját szőréből tépett és ezt vitte be, aztán csak a tiszta szőrt tépte és rakta a fészekbe.

Annyi szőrt leszedett a két oldaláról, hogy a két kerek folt meglátszott még hetek múlva is.

Egy órára a fészekrakás után három eleven kis csupasz nyulat kölykezett.

Gárdonyi G.

ÁLLATÉLET JANUÁRBAN.

I. Madarélet.

A természet üres, hangulat nélkül való. Köd ül az égen, borongásba burkolódik a kedély, a lélek, mely a földi gyász szomorú hangulatában a természet elhunyt költészetének sűrűvirágaira hullatja gyászoló könnyűit, melyeknek ám a megvigasztalódás csöndes forrásából erednek cseppjei, miket felszív a remény szinpompás szivárványa — ám ha nem is mohón, ha nem is könnyen feledve, de szelid rezignációval, mint ahogy az évszak átvált lassan a kékeges, napsugaras, virágpompás gyönyörűségből a hideg jégvirágok, targalyak, a hervatag elmulás rideg, érzéktelen pompájába, abba a sivár látszatba, mely alatt ám a legfenségesebb lény: az Isten szíve dobog, parány serked, ibolyaszemek nyílnak életre s Isten bogárkái ölelik egymást álmatagon, de a szebb jövő reményével megilletett kis szívökben. Hanem a külső világ, a látszat, még olyan rideg, oly kietlen. Mintha elfogyott volna minden sugár az égről, mintha egy roppant óceán hideg zuhataga oltotta volna ki a fényes égmező fátylát, hogy köd legyen belőle és pára ég és föld között, melyen csak Isten szeme hatolhat keresztül s a mely talán a vezeklő lelkek patyolatától olyan szürke, olyan lilíom-tisztaság nélkül való s az suhog, azoknak a vezeklőknek a könye hull belőle, mely alatt jégcsipkékké, dérvirágokká, rezgő fehér gyöngyökké változik által s hideg fényben csillog felénk, mint a holt szem homályos fénye, s a melyeket csak a legforróbb szeretet válthat meg, az, amely az égből árad szét, mikor rájuk tekint, rájuk mosolyog az örök szeretet Istene engesztelő nap-sugárai özönével, hogy íme, legyen ünnep ismét a világon, legyen bűnbocsánat égi lénynek, földi bogárnak egyaránt, ölelkezzék az eszmény a képpel, mely a szent idealizmusban fogamzott, az isteni erő hatalmán érlelődött s a mely betölti a boldog szíveket itt a földön, fenn az égben . . . A boldogság reménykedése égbe száll, mert égből jön láthatatlan szellempalástjában, lilíom szárnyakon, küldetésben. Rése az öntudatnak: a léleknek, melyet vissza kíván a nagy rendszer ragyogó véghetlensége, melyben a porszemnek is ki van jelölve a maga helye és el nem veszhet a tökéletesség fundamentumában. Az elmulás végén az következik; nem egy setét, megtorló hatalom rémítő ítélete, mely a meghalt virágnak, porló szíveknek az eszményét, a jelkét is megfojtaná a gyehegnak

kintengerén. Az a hévséges tély szeretet, mely érlel, új életet kölcsönöz a megújulás csirjaiban: a saját önalkotta lényhez idegen nem lehet, mert olyan az, a minőnek alkotója. A mi tökéletes, belőle vette fogantatát; ami pedig a tökéletesség határain túlesik belőle, az tökéletesedésre van hivatva, nem pedig földöntúli sírámok kínjaira — érdemetlenül. Hisz ha a földlét a »bűnök« hullámaiba meríté is életágát — miután léte önkényes nem vala, — vezeklésre hivatva nem lehet. Az árnyékban nyílt virág is nélkülözi a napfény aranyát, mely a színtökélyt, az édes mézet ültetné szűzkelyhe havára és valjon miért csak a fának, virágnak volna árnyéka s a lénynek soha?! A földi létet fenséges hatalom intézi; a »sors« fejezete az életnek, melynek fonalszárait az a megszentelt kéz gomolyítja egy fenséges titok tövistarlóin, avagy virányos mezőin keresztül, melynek végén ám mindig a szeretet és soha a boszúállás, a végtelen önzés szelleme tárja ki ölelő karjait, mely tökéletesíteni képes, de vadul sújtani soha, de soha! És miért is?! Az eget és földet a vonzás hatalma, a legcsodálatosabb isteni erő tartja fenn. És mi a vonzás? Közeledés, melyben a szeretet, a hajlam virulásának a feltétele érleli plántát. Ha tehát mindennek létalapjául főként az összetartó erő van kijelölve, hogy tagadhatná meg az egek fenséges nagy mestere saját rendszerét és ebből folyólag azt a szent tant, mely az örökkévaló, véghetetlen szeretetet hirdeti?! — Így az évszere nagy momentumában, midőn a deresszakállu agg, a kiélt rué testén az enyészet madarai károgják bucsúztatójokat s üde ajkát csókra nyújtja felénk a megíjult idő eszménye, a kedves, édes remények biztató mosolyával bájos arczatján, — önkénytelenül is elmerül a lélek a megfoghatatlanságok kérdőjeleinek találgatásába s mily jól esik, s mily megnyugtató az elsimult szenvedély tág rónája felett eltekintve, fölfedezni azt az örökzöld oázist, melyen a megnyugvás üde forrása csergedez! Mily jól esik a meleg kis fészek pattogó tüze mellett el-eltévelyedni abba a fenséges tömkelegbe, melyből a jövőbe vetett bizalom és remény bolygó fénye int felénk biztatón. „Bizzál, mert az nyujt üdvözülést!“ — ezt susogják a dulakodó lángnyelvek is, árnyakat festve a lángfényben sugárzó falakra, melyek lassanként titkos írássá formálódnak ki révedző szemünkben: „. . . szeress, mert ez az alapja a földi lét boldogságának“ . . . Aztán az árnyak eloszlanak — a falról is, a szívből is; amott hajnali fény, emitt a megnyugvás derüje virul helyén; és édes benyomás száll a szíved, véghetetlen bizalom kel aziránt a soha el nem múló véghetetlen, felfoghatatlan nagy eszmény iránt, melynek szeretete oly eszményi, oly örök, oly soha el nem múló s melyből a parányok, a férgék- és mindeneknek, a melyek csak léteznek, jut egy helyecske, jut abból a zománcból, mely az örök fenség, örök dicsőség honában egyformán ontja ékeit a magasztosság felemelő szimbolumából, melyekre ezüsthavát, kéklő hamvak porát sohasem hinti az idő, mert az örök Isten szeretete véghetetlen, el nem múló. — A téli dermedet, a zúgó vihar se a kegyetlenség szavával beszél

hozzánk rémes ítéletet, abban is a megújulás szelleme leng, abban is az ébresztés harsonája küldi szét hatalmas szótait: „bizzál, bizzál!“ . . . És ám a hamvak helyén, itt lent, mindig oly fenséges a virulat és bekövetkezése oly csalhatatlan. Ebben rejlik a fenséges körforgás legistenibb poezise; de az ideált nem öli meg ez a »körforgás.« Az »öntudat« eszménye a valóság diszkontinuitásában csillagvánkoson nyugszik a véghetetlen létezés boldog, a szeretet örökeltető napjától verőfényes honában. Az a körforgás, helyesebben: átmeneti élet, melyet az évszakok változásaiban tár elének a mindenekfelettvaló bölcsesség rendelkezése, ugyancsak a nagy rendszer ugyanazonos fejezetének a fényes variációjaként van beiktatva az örökbölcsesség könyvének fényes lapjaira. Igazsága ugyanaz, végeredményében a megújulást, tökéletesbülést hirdeti és ép úgy fokozatokhoz van kötve, fejezetekre osztva a két szélsőség: a létezés és elmulás határai közt, mint a szellem varázsa által megnevesített anyag földi léte, a melynek szintén van fésző bimbókor-szaka, életnyara, ősi verőfénye, melyre végül ezüsthavát hinti az idő. És ebben az egyöntetűség, a közös vonás félreismerhetetlen, mely rávezet az összmindenség fenséges harmóniájának felismerésére, melyben az u. n. elmulás, csak rejtőzködés. És ez a »rejtőzködés« az évszakok rendjében ép oly meghatározó, mint a földlét alkonya, a fehér szemfedő csipkéi s az utolsó fátylaláng kioltása a befejezés pillanatában — — A kandalló libegő, zizegő

lángjai mellett, a csendes, nyugalmas otthon puha párnái közt — várva a haldokló év megváltását hirdető óráitások kondulásait, — számot szokott vetni önmagával, egész egyéni létével az elmélkedés — mindenki saját életfilozófiája szerint; mert a gondolkodásnak kell, hogy legyen olyan életbölcselete, mely szövétnekként világítja be már megtett vagy megteendő útjait a lét labirintjei közt. Teszem ezt én is. Fülémhez hatnak a hálaadás zsolozsmái, hallom a harangnyelvek kondulásait — tudom, hogy most hullik le a torz álarca — tudom, hogy a megíjulás angyala meglibbentette immár selymes szárnyait; — de nem tudom, mit rejt méhében az átvedlett jövendő? De azt hiába is kutatnám és hiába kutatná bármi bölcs. El is csapong e kérdéstől a lelkelem s repül-repül képzeletem erdőn-völgyön keresztül — ki, a szabadtermészet szűzpalástba burkolt tájaira, mely szomorú hallgatagságának a poezisével is úgy meg tudja vigasztalni, úgy fel tudja lelkesíteni a természetimádó háborgó indulatát. Látom az ablakon keresztül az úszó méla holdat, a csillagszemek örjületes szikrafényét és úgy tetszik, mintha ablakomra hajló galyak között vigasztaló szózatokat dudorászna a hideg téli szél suhanása, mely valahonnan az örökjég, öröktitok honából szabadult. Odakint ropog a hó a léptek alatt, elvillanó lámpafény csillan át az üvegtáblákon, más semmi nesz, semmi mozzanat. A kerti fák galyain gubbaszkodó apró szárnyasnép simul egymáshoz fázós didergéssel, némán, talán fényes tavaszról álmodva; a magas jegenyék lekoppadt ágain fekete árnyaknál még feketébb alakok húzódnak meg sűrű csoportokban, mozdulatlanul, mintha jéggőz fagyott volna valamennyi. Eltörődött örökbolygó ezek a gyász szimbolumának, gyászruhás képviselői az elmulásnak, hirdetve a pusztulást, siratva a rokkant agg tragédiáját, mely kiterített fehér szemfedőjén nyugszik immár: »kár, kár... A homályi titkaiból légben lendülő lények tűnnek elő, aczélfényt vet a szemünk s idegen, rémes hangon sóznak az éjjeli csend szelleméhez titkos szózatokat: »kuvik, kuvik... Azt mondják, a halál hírnökei ezek. Ki tudhatná a küldetésüket?! Az éjben sötétlő erdő felől valami féreg kahalása hallatszik — az éjjeli titkos élet egyik haramiájának a beszéde, a mint a vadország birkáját parentálja a túlvilág vadásztéiere. — Lassan elhangzik minden nesz, hang, nyugalom út tanyát a lények és szívek világában egyaránt, bár a titkos küzdelmeknek vége soha sincs, az álomban is kísértenek árnyaik. Kakaskukorikulás jelenti a hajnalt, bágyadt fehérség önti el a keleti égtájt, melyet fekete pontok keresztelnek: a gyászruhás madarak megkezdtek gyászmeneteiket; pedig ünnepele ilyenkor a világ. — A kőd szertefoszlott, kibontja fényes arcát a nap s lemosolyog a fehér világra. Alul csupa ragyogás minden; csupa gyémántszikra az egész hóborította pusztaság, melyből itt-ott sárga kazalok, egy-egy napraforgó elfekettült kórója áll ki s lekoppadt fák száraz ágkarjai meredeznek a halványkék ég felé. Néme-lyiknek a csúpjában nagy barna madár, az ölyv bámul ki a nagy fehérségre; amoda távol, kútgém tetejében meg a rétisas »elmékedik a mulandóságról. — Szabadon szállhat a szem mindenfelé, látni lehet a tanyaházak kéményfüstjét, amint pipálnak vígan; látni a vasbikát is, amint morogva, trüszkölve czipelkedik az utána guruló nagy, fényes kocsiikkal. A merre »megy«, nagy varjusereg emelkedik fel káromva, darvadozva az aczélos levegőben; azután tompa puffanás hallatszik, ami veszedelmét jelenti valamely szegény tapsifülesnek, a mely ime, a sárga nádas felé czipeli sebzett testét, hogy megvonuljon, csöndben elpusztuljon a fehér takarón. Vére pirosra festi a havat, a szellő felkapja az illatát a friss vérnek, ami olyan csalogató. Mindjárt is jelentkezik a mezők kóbor pribékje a csergő, hosszúfarkú madár, hogy segédkezzék hóhéri munkájához a fekete madárseregnek, a mely már közelít Készül a temetés... a bucsuztató már hangzik: »kár, kár... Hanem egyszerre éles sívítás zenéje támad s mint égből hullt villám csap le egy szürke rém, a vad héja, mire felrebben az ünnepizajos gyülekezet; azután velőkigható sikoltás jajdult föl a csuhus tövén, nagy küzdelem zaja hallik s mint porrá vált gyémánt száll szerte a felvert hőtömeg... Ez az utolsó mozzanat... csak a fekete madarak sárnak tovább: »kár, kár« — s nagyot lendülve, tovább állnak egy határral, ünnepi sétára, könnyű lakomat keresni. — Mikor végigszalad a pusztán a fűrkésző tekintet — el sem képzelhetnők, micsoda tragédiákat rejt az a csöndes, havas pusztavilág diskre óceánja! Hanem ez is csak látszat. A tépések, a véres kis tollak, fehér galambszárnyak a vérmocskos hóba keverve, mást beszélnek... sírni lehetne rajta. Micsoda szárnyúk lehetnek azok a fejezetek a sors listáján, melyeket a szegény lények számára előír a »létérti küzdelem« parancsszava. Igazi szegények, igazi koldusok csak a szegény lények: a gyengék, nem pedig a földi hatalom bitorlója: az ember, mert ennek rendelkezésére áll a vallás vigasza s az emberszeretet; míg emezek morzsákra szorulnak,

szegények, s ha megáll az Isten gondja, ha behunyja éber szemét a gondviselés felettünk egy pillanatra, kinyújtott karmokkal rohan feljök a vész, a megsemmisülés ádáz szelleme.

Lakatos K.

2. Halak és halászat.

A jeges halászat e hónapban folyik mindenfelé és épen e halászati módok különböző és fejlett nemei tüntetik fel legjobban a magyar halászságnak éleselméjűségét, mely lehető legcélszerűbben módosítani tudta szer- számaikat a jégkéreg természete szerint. Legvonzóbb kétségtelenül a téli halászati módok közül a balatoni kerítő halászat. Háromszáz méter hosszú, kétszárnyú, a végen zsákkal bíró hálót juttatnak a maga rendje és módja szerint élelmes halászaik, jégtejszékkel vágott lékeken keresztül a jég alá, azon édes reményben: hátha hálójuk egy nagyobb tömeg halat bekerít. És ha csakugyan beüt a szerencse, meg van fizetve Szent Péter egyenes leszárazottjainak majdnem emberfeletti munkája; mert fel van jegyezve, hogy Kenesse község őshalászaik egy napon jeges tanyavetéskor 32 mázsa süllőt, 18 mázsa fogast és 61 mázsa keszeget fogtak ki a Balatonból. A fogas-süllő (Lucioperca sandra — fehérhúsú csuka, fogas, süllő, sül, szellő) halászatának főevadja a téli hónapokban van, mert a balatoni halkirály különösen télen a jég alatt jár össze és így üldözi az ezüstsütyűben csillogó garda és küsz seregeit. Árát itthon is jól megfizetik (kilója átlag 1 frt 40 kr.), de télen át könnyen szállíthatják Budapest és Bécs halpiacaira, mely utóbbi a magyar származású balatoni »fogosch« íránt kivételesen kiváló előszeretettel viseltetik. Különös, hogy e halfajról nemcsak a műveltebb közönség, de maga a tudomány isssok ideig abban a véleményben volt, hogy csak a Balatonban él hazánkban és a süllővel nem egy és ugyanazon faj. Ma azonban tudjuk, hogy hazánk számos folyójában élő fogas nem más, mint teljesen kifejlesztett süllő, de azért nem vonjuk kétségbe, hogy a tisztán és kizárólagosan hallal táplálkozó balatoni fogas-süllő jóízú húsa miatt a leghíresebb. Sajátságos, hogy a balatoni halászság a $\frac{3}{4}$ és az 1 kilós példányokat egyszerűen »süllőnek« hívja, a $1\frac{1}{2}$ kilósoknak »harcsa-süllő« a neve és csak a 2 kilósokat tiszteli meg a »fogas« névvel. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy a balatoni fogas süllőnek jó hírnevét nagyban rontják azon balatonmelléki »fischerek«, halkereskedők és nem halászok, kik visszaélve, vagy jobban mondva felhasználva. Balaton körüli lakóhelyüket, Oroszországból hozatott fogas-süllőket szállítanak szerte-szét az országba és azon is túl »balatoni fogas« néven. Az orosz fogasokat a balatoniaktól könnyen meg lehet különböztetni, mert az oroszországiak való- ságos »négerek« a balatoni szöke testvéreikhez képest; húsa az orosz fogasoknak rózsaszínbe hajló és halzsír szagú, holott a balatoniaké hófehér és semmi szaga nincsen. Az eleven, tiszta és mély vizeket kedvelő, még fiatalabb testvéreinek sem kegyel- mező, veszedelmes vízi ragadozó csak a vízben oly kemény legény, a szárazon annál lágyabb, mert pár perc alatt elpusztul. Ivásáról, fejlődéséről és növekedéséről általában nagyon keveset tudunk, habár hazánkban és Csehországban már évek óta mesterségesen tenyésztik e közgazdaságilag fontos halat. Jelen alkalmat felhasználom arra, hogy e tekintetben tett megfigyeléseimet, bármily hézagosak is, szóról-szóra leírjam, mert bizonyára érdekelni fogja tisztelt olvasóim közül egyeseket az, hogyan fejlődik ki a gömböstűfej nagyságu víztiszta ikrából nemzeti dinumdanumainknak elmaradhatlan, pompás ízű, hatalmas hala. Szobai akváriumban, 15° C. hőmérsékletű vízben, a megtermékenyített ikrákból ötödnapra kelték ki az 5—7 mm. hosszúságú, czérmaszál vékonyságu, nagyfejű és nagyszemű porontyok. A fiatal halivadék nagyon fejletlen volt, az úszószárnyaknak még a nyoma sem volt látható és a halikrából származó s a hasi oldal nyaki táján elhelyezett táplálózacsok- juk súlya miatt többnyire az edény fenekén tartózkodtak. A 6-7-ik napon már fölemesztették a táplálózacsok tartalmát és nagy fejük mint központ körül forogva, kizárólagosan hosszú, vékony farkuk örvényző mozgásával igyekeztek a víz felszínére emelkedni. Kikelésüktől számítva a 10-ik napon kifejlekedtek már a hónalj-úszószárnyaik; ez időtől kezdve úszásuk sokkal hatá- rozottabb haljellegűt öltött. Mikroszkóp alatt a 10 napos süllő- porontyok egészen átlátszóak voltak. A halpénzekből álló héj még nem fejlődött ki és belsőreik és vérkeringésük igen érde- kes látványt nyújtott. Feltűnt a többiek között jól kifejlesztett ezüstszínű úszóhólyagjuk; itt-ott láthatók voltak már egyes

elágazódó fekete festéktartó sejtek és az egész halacszkát — a fej kivételével — egy vékony összefüggő hártya szegélyezte körül, mely úgy látszik lassanként a többi uszószárnnyakká tagolódik szét. Sajnos, hogy az akváriumban tartott stülloporontyaim, minden gondozásom mellett, a 3-ik héten elpusztultak és így további fejlődésüket nem figyelhettem meg. E bajon némileg úgy segítettem, hogy hazánk legnagyobb, legszebb és legtermészetesebb akváriumából, a Balatonból igyekeztem néhány fiatal fogas-süllőnek birtokába jutni. Ismerve a balatoni fogas-süllőknek ez évi ivás-idejét, kétséget sem szenved, hogy az 1898-ik évi július 10-ikén kifogott 6 cm. hosszúságu, 1 gramm súlyu példányok, melyek magukon hordották már e halfaj minden ismertető jellegét, sőt fogaik is ki voltak fejlődve — körülbelül 8-9 hetesek lehetnek. A 8-9 hetes balatoni fogas-süllők fejlettségét összehasonlítva az akváriumban tartott 3-ik hetes porontyokkal, azt a nagyon természetes különbséget látjuk, hogy a bő, természetes táplálékkal és tágas helylyel rendelkező fogas-süllők sokkal gyorsabban fejlődnek a Balatonban, mint bármely czélszerűen berendezett akváriumban. A különböző korú és különböző viszonyok között fejlődött halacszkák összehasonlításából következtetve feltehetjük, hogy a fogas-süllőnek a Balatonban is legalább 4-5 hétre szüksége van, míg a szülőihez teljesen hasonlóvá válik, mert hiszem és meggyőződtem, hogy még a balatoni 3 hetes porontyokról sem lehetne megmondani, a legjobb akarat mellett sem, hogy fiatal fogas-süllőkkel van dolgunk. Megkértem halászaikat, hogy augusztus 10-ikétől kezdve, azon apróbb fogas-süllők közül, a melyeket szabályszerű hálójuk a hinárral együtt magával hoz — hozzanak nekem néhányat tanulmányozás czéljából. Ezen apró halivadék és több évi különböző korú és nagyságu példányok megvizsgálása alapján állíthatom, hogy a fogas-süllő a legkedvezőbb viszonyok között sem nő oly rohamosan, amint azt Heckel írja. Állításom igazolására s összehasonlítás czéljából közlöm a következő adatokat. Heckel a fogas-süllő növekedéséről azt írja, hogy kellő mennyiségű táplálék mellett, magas vízálláskor, ha vízi növények között tartózkodhatik

az 1-ső évben 1½ fontot
a 2-ik » 2½ fontot nyom.

Alacsonyabb vízálláskor a Dunában:

az 1-ső évben ¾ fontos,
a 2-ik » 2 fontos súlyt ér el.

A tatai mesterséges haltenyésztő tóból — *Kiss József* keszt-helyi gazdasági intézeti tanár úr szívesége folytán — birtokába jutottam egy fogas-süllő fejlődési sorozatának; méreti eredményeim a következők:

1898-iki ivás,	½ éves	9 cm. hosszú,	3.63 gramm súlyu,
1897-iki »	1½ »	16 »	30.20 »
1896-iki »	2½ »	19 »	54.30 »
1895-iki »	3½ »	23 »	95.30 »

Összehasonlítottam már most a Balatonból kihalászott hasonlókorú példányokat a melegező korú tatai példányokkal és arra az eredményre jutottam, hogy a két különböző helyről származó alakok méretei meglehetősen öszhangzók, habár a balatoni fogas-süllők növekedési arányát valamivel kedvezőbbeknek kell mondanunk, ami nagyon természetes és könnyen érthető is. Ha azonban a tatai balatoni növekedési arányt tartjuk helyesnek és feltételezzük — a mit még feltételezni is nehezen lehet, — hogy a fogas-süllőnek a súlya még a későbbi években is megkétszereződik, az esetben is csak a 5-ik év végén érné el halunk azt a 1½ fontnyi súlyt, melyet Heckel szerint kedvező feltételek mellett már az első évben elér. Hogy a későbbi években nem kétszerődhetik meg a fogas-süllő súlya, erről meggyőző egy kis számítás, mert különben az a fogas süllő, mely 1 éves korában 100 gramm súlylyal bírt, 10 éves korában már 51 kilónál súlyosabb volna. Adataink ellene szólnak Heckel ama állításának is, hogy a fogas-süllő csak 10 évig élne, mert ezt az általunk helyesnek tartott növekedési arány szerint, nem érhetné el semmi esetre a Heckel által feljegyzett 20 fontnyi súlyt, hármennyire is óhajtanák azt a fogast imádók. Most veszem azonban észre, hogy nagyon belemegedtem a számításba és végre is elhibáztam azt, mert nem írtam semmit azokról a halakról, melyeket a fogas-süllővel egyszerre szoktak fogni Ezekről azonban legközelebb, mert különben nagyon hosszadalmas volnék. Ez alkalommal még csak azt emlitem meg, hogy a januárban még ívó és szorgalmasan pusztítandó kártékony menyihal, mely nekünk osztályrésztül jutott, egyedüli édesvízi rokona a Norvégia, Hollandia és Uj-Foundland lakóinak milliókat jövedelmező hasznos tőkehalnak és ennek a májából készült a hibásan csukamájolajnak nevezett hathatós orvosság. Bárcsak a mi menyihalunkról is oly szép dolgokat mondhatnánk el!

Vutskits György dr.

3. Rovarok.

Úgy szoktunk ugyan a januárba nézni, mint a mi legkeményebb téli hónapunkba, mindamelllett a napok hosszabbodtával és derült időjárás mellett ez a hónap rendszeren több életet kölcsönöz a rovarvilágnak, mint a december. Persze, vannak kivételes esztendő, mikor a január folyvást havas és kemény fagyú. Volt azonban alkalmam tölgyfavágásokban már január közepén túl annyi telelő rovart víg napi sétában találni, a mennyit még november vége felé is ritkán látunk. Még pedig nem is hőmentes időben, hanem hóolvadás kellő közepében, mikor épen csak a bokorfor-

mán nőtt tölgyсарjak tövéen olvadt el a fehér takaró. De mihelyt onnan elolvadt, százával jöttek elő a déli melegtől átjárt hasaszt alól a sokféle fajú, hatlábú sűtkérezők. Tavaly (1898) január utolsó napján a budai Gellérthegyen vígan röpködött a róka-pillangó (*Vanessa Polychloros*), továbbá a legyek és kis trágyabogarak. Meglátszott, hogy mennyire megunták a téli börtönt és a 10-11 foknyi meleget már olybá vették, mintha a tavasz köszöntött volna be. Pedig már másnap megint hó esett és veszett módon korbácsolt a rettenetes vihar mindent, a mi útjába akadt. Egyébiránt tévednénk, ha azt hinnék, hogy a fagyponat alatt megakad a rovarélet. A legtöbb faj megdermed ugyan ilyenkor, de némelyike épen a 4-5 foknyi hideget választja olyan életfolyamatokhoz, melyekre más fajok csak 25-30 fokú melegben adják a fejüket. Ilyen kurucz legények például a levéltetvek. A novembervegi hideg napok nem gátolják meg a gabonavetések levéltetveit abban, hogy jól érezzék magukat és még szaporodjanak is. Vannak levéltetvek, melyeknek novemberben lerakott petéi januárban, 4-5 fok hidegben kelnek ki. Sőt a káposzta levéltetve ugyancsak olyankor és ugyanolyan hidegben párzik! El sem tudjuk egyhamar képzelni, honnan veszik ezek a lágytestű rovarplebéjusok azt a meleget, (mely utóvégre efféle funkciókhoz mégis csak elkerülhetlenül szükséges), épen olyan napokon, mikor a hőmérő higanyoszlopa 5 fokkal alább áll, mint a fagyponat és mikor az összes, szabadon a levegőnek kitett vizek jéggé dermednek. Általában azt hiszik, hogy a peték kikeléséhez, továbbá a párzáshoz már aránylag intenzív külső hő kell a rovarrestnek, mely »hidegvérű« lévén, a környező levegőtől kapja az élethez való meleget. Nos tehát, a levéltetvek, ha egyéb rovarok nem, ezt a véleményt halomra döntik, annélkül, hogy kellő módon meg tudnók fejteni az idevágó titokzatos jelenségeket. — De hát így van a rovarvilágban. A lehetetleneknek látszó dolgok ebben a mikrokozmoszban valóságokká lesznek, ha valamelyik fajnak jóléte, vagy életének nagyobb biztossága megköveteli. Hogy pedig a levéltetvek téli petézése, párzása, a peték kikélése, ez állatok életbiztosságát növeli, az nagyon természetes, mert 4-5 fok hidegben nem igen bánthatják őket hatlábú ellenségeik. Legerélyesebb iriók, minők például a bődék, már november hideg napjaiban elbújnak és a fagyóponat körüli temperaturában megdermednek. Tény tehát, hogy az Aphidák petéi soha sincsenek nagyobb biztosságban, mint épen télen és ugyanez áll a petékből kikelő ivadékról is. — Általában pedig azt mondhatjuk, hogy mindazok a rovarfajok, melyek teste a nagy hideg eltűrésére van berendezve, soha sincsenek kevesebb veszélynek kitéve, mint a csikorgó hidegben, föltéve, hogy a madarak elől el tudnak rejtőzködni. Mert télen a rovarvő madarak, kiváltképen a cizinegék, a bogárság zsarnokai. A hol valami fakéregzúgban hernyót, vagy egyéb efféle eledelt, nemkülönbön lepkepetéket találunk, azt bizony a cizinegék szívesen elfogyasztják. Né riaszszuk tehát el kertjeinkből, ha naponkint a meghatározott órában megjelennek fáinkon és bokrainkon, sőt inkább édesgessük őket oda néhány szem kivetett tökmaggal. — A gazda pedig, ki a hernyóaszt és a kártékony rovarok petéinek irtását még ősszel vagy decemberben elvégezte, most az apró ellenségekkel való harcában a praxszis terén szünetelhet. Legfőlebb terveket sző az iránt, hogy mit fog jobban és alaposabban végezni a jövő szezonban, a mi nem egészen pontosan ment az elmúlt évben.

Sajó Károly.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

Kopoltyú- és tüdőnélküli hüllők. Ujabb időben néhány zoologus azt a különös tényt állapította meg, hogy egy egész sereg szalamander-félének se tüdeje se kopoltyúja nincsen. Pl. több Spelerpes-fajnak, melynek Olaszországban is vannak képviselői, továbbá a szép Salamandrina perspicillata-nak, a Pletodon-nak stb. Az a kérdés már most, hogy hogyan történik ezeknél a gázcsere? Tudjuk, hogy a békák, ha le van kötve tüdejük, még sokáig élnek, a midőn a légzés a bőrön át történik. Tökéletesen megfelelő módon történik valószínűleg az említett szalamander-fajoknál is az éleny fölvétele a bőrön keresztül.

Krokodilmumia. A régi egiptomiak ismert szokása, hogy halottaikat az elpusztulástól való megóvás czéljából bebalzsamozták, szent állatjaik hulláira is kiterjeszkedett, mert bennök a lélekvándorlás tanítása szerint meghaltjaik lelkét hitték. Emberi mumiákon kívül állati mumiákat is találtak nagy számban, különösen pedig krokodilmumiákat. A Nilus ezen egykori lakójának egy hatalmas példánya van jelenleg a British Museum birtokában, Londonban. Majdnem 4 m. hosszú ez az óriás, melynek hátán egy egész csapat kis krokodil ül. Ezt az érdekes mumiát nem régen találták Kom Ombos közelében, Egyiptom északi részén, Assuantól körülbelül 40 klm.-nyire északra és korát 4 00 évre becsülik. Bebalzsamozás czéljából egyszerűen viasz- és szurokoldatba volt mártva és avval az oldattal ragasztották rá a kis krokodilusokat is, melyek valószínűleg az ő ivadécai.

Az angolna szaporodása. Az angolna ivása a tengerben történik. Tavasszal a folyóinkat benépesítő nőstények visszamennek a tengerbe, hol a hímekkel találkoznak. Petéiket a tenger fenekén lévő iszapba rakják, a tenger fenék mélyebb részein és nem mint eddig gondolták, a partokhoz közel. Az iszapban egy méter mélyen lévő tojásokból kikelők fiatal halak nyáron visszavándorolnak a folyókba. — A Chur-ban élő dr. Lorenz állítása szerint a Cauma tóban is (talán Como?) ívik az angolna. Nyolcz évvel ezelőtt hozták az utolsó angolnaikra-telepeket a tóba; tehát az ebből való angolnáknak legalább nyolcz éveseknek kell lenniök. Fogtak azonban fiatal angolnákat is, körülbelül 47 cm. hosszúakat, még pedig egy hímet is, úgy hogy minden bizonynyal ott az édes vízben történt az angolna szaporodása. Ha igaznak bizonyul ez a fölfedezés, akkor ez kivélt képezne a halak ösztönszerű vándorlása alól.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. J. úrnak. A nép ajkán sok különös elnevezés, szó él, melynek jelentőségével nincs tisztában és balul magyarázza. Így van az u. n. *fenével* is, mely csodálatosképen még az orvosi tudományba is átment különböző betegségek (például: »lépfene«, »rákfene« a juhoknál stb.) technikus terminusaként. Pedig hát ennek semmi értelme, találó vonatkozása s így illetékessége sincsen; mert a *fene* a mithológia magyarázata szerint nem egyéb őstörténelmi *állatnál*. Egyébiránt, hogy a nép mikép alkalmazza ezt a szót, arról *Cirus* munkatársunk emigyen számol be: »A magyar mithológia szerint az ördög 7 fejú kutyáját hívják »fenének«. Épen úgy, mint az ördögöt, a fenét is már igen sok ember látta, mert aminthogy az ördögöt tudják, hogy lólába és rémitő hosszú vörös nyelve van, ép úgy a fenéről is tudják, hogy fekete, hogy válogató és hogy rág, eszik, csúszik-mászik, sőt a szegediek szerint még ugrik is »olyat mint a zöld prűcsök«. Egyébként a nép hite szerint hetvenhétféle fene van, mert hiszen némelyik emberre annyit uszítanak . . . Van olyan ember, akiről azt mondják: hogy fenét tud . . . a másik meg fenét se tud; — van étel, a melyik »fene jó« és van, amelyiket úgy dicsérnek, hogy: »jó a fene aki megeszi.« Van olyan ember, a kire úgy megharagszanak, hogy azt kívánják neki, hogy: »egye meg a fene, a meddig ki van a nadrágjából«. Van mándoki, váci és rabok fenéje; — a rácznak és tótnak extra fenéje van, mert mindegyiket a maga fenéje eszi meg. Van féreg-fene, veszekedett, kórságos, rozsdás, fészkes és vizenkullogó, fittyeggett, fittyegős, fittyegős-fitty-fene, fenék fenéje és reszketős fene. Szerencse, hogy a fenének igen sok dolga van és hogy nem ér rá mindenüvé elmenni, a hová hívják; de szerencse még az is, hogy kevés ember látta színről-színre és nem igen ijed meg, ha esetleg találkozik vele. A rátótiak igen félnek a fenétől, különösen a ketytyegőtől, a miért is az első órát, a melyik Rátóra került, cséplőkkel agyonverték. Egyébként sok nem igaz dolgot állítanak a fenéről, mert mikép lehetne már az igaz, hogy a fene maga-magát megette, mint a hogyan hiszik róla, mikor olyan dolog csinálódott meg, a miről a makacs ember azt mondta, mikor belefogott, hogy: »meg kell lennie, ha a fene-fenét eszik is.«

G. erdősz úrnak. A nádi farkasokra még most is reflektálunk és szívesen fogadjuk, ha beküld egynehányat intézetünkbe. Nagy farkast is veszünk egy-kettőt; nyúzatlanul friss állapotban kérjük.

A. F. úrnak. — Halakat szívesen fogadunk még ezentúl is; inkább az aprókat kérjük; minél több, annál jobb; a költségeket viseljük. A gyűjtésről szóló útmutatással szívesen szolgálunk bárkinek. — Lapunk terjesztése érdekében kifejtett buzgóságáért fogadjunk köszönetünket.

Kérelem.

Fölkérjük mindazokat a tisztelt előfizetőinket, kik lapunk előfizetési díjával még hátralékban vannak, hogy azt most már annyival is inkább lehetőleg mielőbb beküldeni szíveskedjenek, mert különben lapunk kiadóhivatalánál a szokásos újévi üzleti zárlat alkalmával zavarok támadhatnának. Az előfizetési pénz (3 frt évenként) Dr. Lendl Adolf intézetének küldendő: Budapest, II. ker., Donáti-utca 7. (Az előfizetőinknek megküldjük ez évfolyam már eddig megjelent füzetait is).

Az újév alkalmából felkérjük tisztelt olvasóinkat lapunknak ismerőseik körében való szíves terjesztésére.

A vad vilámi ideje Magyarországon.

Vad-fajok	Janár	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	Décember
Szarvasbika	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Szarvasbika	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Dánbika	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Dánbika	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Ózsa	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Ózsa	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Zerga	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Zerga	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Mézai nyúl	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Sikló- és nyírfajdékák	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Sikló- és nyírfajdékák	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Ósászmadar	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Fócsán	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Fócsán	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Túzok	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Vad és szelíd galamb	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Vándor és vízimadarak	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Éneklő madarak	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Seregélyek és verébkék	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Serte- és dűvök	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Üregi nyúl stb.	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Rágómadarak	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Hüllő, varjak stb.	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
Hajlék kutyáival	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T

A gyár alapítva 1865-ben.

SKABA KÁROLY H.

Budapest, Váci-körút 33.

Ajánlja dűsan felszerelt raktárát kiváló gondnal készűlt mindennemű kézimunka sűrűtes és golyós fegyvereinek, minden kaliberben. Kaphatók még fűbert-fegyverek, revolverek és mindenféle vadászeszkűzök.

* Nagy tűltény- és lűpor-raktár. *

A Parádi üvegyár raftára

Görög István

Budapest, Kossuth Lajos-u. 15.

Ajánl!

Hengerűvegeket, gyűjtűvegeket,

mikroszfűpi

tűrgy- és fedűlemegeket stb.

Dűs válaszűtűf.

Kűtűnű minűsűgeben.

Ő cs. és kir. Fensűge
JÓZSEF FűHERCZEG
udvari szállítűja,
Ő cs. és kir. Fensűge
JÓZSEF AGOST FűHERCZEG
kamari szállítűja
Ő kir. Fensűge
FERDINAND BOLGAR FEJEDELEM
udvari szállítűja
és
Ő kir. Fensűge
FűLűP-SZÁSZ-COBURG-GOTHAI
HERCZEG
szállítűja.

Dr. LENDL ADOLF

műgeytemi magántanár, kép. közűpiskolai tanár, a m. nemz. muzeum volt tisztviselője, számos bel- és külf. egyesűlet tiszt., őrűk., választm. v. rendes tagja,

PRAEPARATORIUMA ÉS
TANSZERKÉSZITű INTűZETE
BUDAPEST,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Budapest, 1892: arany-űrem.
Debrecen, 1894: elsőrendű állami űrem.
Leipzig, 1894: díszoklevél.
Lemberg, 1894: elűsmerű oklevél.
Zenta, 1895: első arany-űrem.
Moszkva, 1896: e. ezűst-űrem.
Budapest milleniumi kiállítűs 1896: 2 űrem.
Lűdensheld, 1897: ezűst-űrem.
Brűssel, 1897: arany-űrem.

Legmagasabb és magas elűsmerűsek.

A Vallás- és Közűktatási, a Fűldmivelűsűgyi
Miniszteriumok és
Budapest Szűkes Fűvűros Tanácsának
ajánlásai.

A Magy. Nemz. Museum és Eurűpa
elsűrangű muzeumainak szállítűja.

Intűzetűnk vesz:

2-3 igen nagy medvűt,
2-3 szűp muflont,
nagy sasokat, keselyűket
és egyéb szárnyas és szűrmes vadat,
de különűsen:
vadmacskát, vidrát, nyestűt,
nyusztűt stb.

Az állatok friss állapotban nyűzat-
lanul küldendűk intűzetűnkbe.

Kűrűnk ajánlatokat

Mikroszkűpok

és
mindenféle
kűzi nagyítűk
kaphatók
intűzetűnkben.

Kűpes árjegyzűket kívá-
natra ingyen küldűnk.

Most jelent meg:

Dr. LENDL ADOLF

kűnyve

Az állatok kitűmésűrűl.

Bű tartalommal, szakszerű
űtmutatásokkal, sok képpel.

* Ára 1 frt 50 kr. *

Megrendelhetű intűzetűnkben.

Dr. LENDL ADOLF intűzetűben megrendelhetűk:

Kohaut, A Magyarorsz. Madarak meghatározű kűnyve, 2 frt. — **Lakatos,** Természeti és Vadászkűpek, 2 frt. — **Lakatos,** Vadászhit, kűtűve 2 frt. — **Lakatos,** Vadászatű és Madaraszatű Emlűkeimbűl, 3 frt. — **Lakatos,** Magyarorszűg nappali orvmadarai, 1:50 frt. — **Thanhoffer,** A Mikroszkűp és alkalmazásű, 3:60 frt.

Iskolai kűnyvtűraknak szűmlűra küldűjk meg e műveket, másoknak utűnvűttel vagy a pénz elűleges bekűldésűre.

A Természűt szerkesztűsűge és kiadűhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intűzete.

1305.99. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.